

Nota - Plan Toiletten voor de Stad Brussel

De Stad Brussel heeft een Plan uitgewerkt dat als voornaamste doel heeft om een antwoord te bieden aan een primaire menselijke behoefte : het toiletbezoek. Deze behoefte is des te belangrijker omdat deze genderafhankelijk is: het aantal urinoirs is veel groter dan het aantal toiletten. Met de sluiting van de HoReCa werd het gebrek aan beschikbare voorzieningen voor vrouwen nog voelbaarder. Via de motie gericht op het verbeteren van de veiligheid en het welzijn van vrouwen in de openbare ruimte, die in december 2020 aangenomen werd door de Gemeenteraad, verbindt de Stad zich om meer toegang te bieden tot degelijke, propere en veilige sanitaire voorzieningen die bestemd zijn voor mannen, vrouwen en personen met beperkte mobiliteit (PBM).

Ondanks de plaatsing, sinds 2009, van 29 urinoirs en 10 openbare toiletten, blijft het probleem van wildplassen bestaan, in het bijzonder in zones bedoeld voor ontspanning of vrijetijdsbesteding. Oplossingen zullen aangereikt worden om tegemoet te komen aan de overlast die het wildplassen veroorzaakt (geurhinder, beschadiging van materialen,...).

Het doel van huidige nota is een overzicht te geven van de bestaande voorzieningen en de verschillende mogelijkheden voor te stellen voor het stadscentrum en vervolgens voor de buiten het centrum gelegen wijken. Gelet op de dringendheid en de technische moeilijkheden voor de installatie van nieuwe toiletten, werd een combinatie van meerdere oplossingen uitgewerkt.

De nota is als volgt onderverdeeld:

- 1 Overzicht van de bestaande voorzieningen
- 2 Netwerk van de toiletten die voor iedereen toegankelijk zijn
  - 2.1 Nieuwe toiletten
  - 2.2 Netwerk van "gastvrije toiletten"
- 3 Nieuwe oplossingen om wildplassen tegen te gaan
  - 3.1 Uritrottoirs
  - 3.2 Aquadrains
  - 3.3 Waterafstotende behandeling
  - 3.4 Tijdelijke oplossing
- 4 Bewegwijzering en zichtbaarheid van de urinoirs en toiletten
- 5 Perspectieven
- 6 Bijlagen

1 OVERZICHT VAN DE BESTAANDE VOORZIENINGEN (april 2020)

Urinoirs :

- Aantal: 29
- Model: 22 urinoirs in inox (firma: Francioli), 7 urinoirs in blauwe steen, waarvan 1 met inox kuip (ter hoogte van de AB)
- Reinigingsfrequentie: 2 maal per dag (Centrum), 1 maal per dag (elders) door een ploeg van de Stad
- Sinds 2009 werden 27 urinoirs geplaatst en 5 werden verwijderd

Openbare toiletten (beheerd door de Stad):

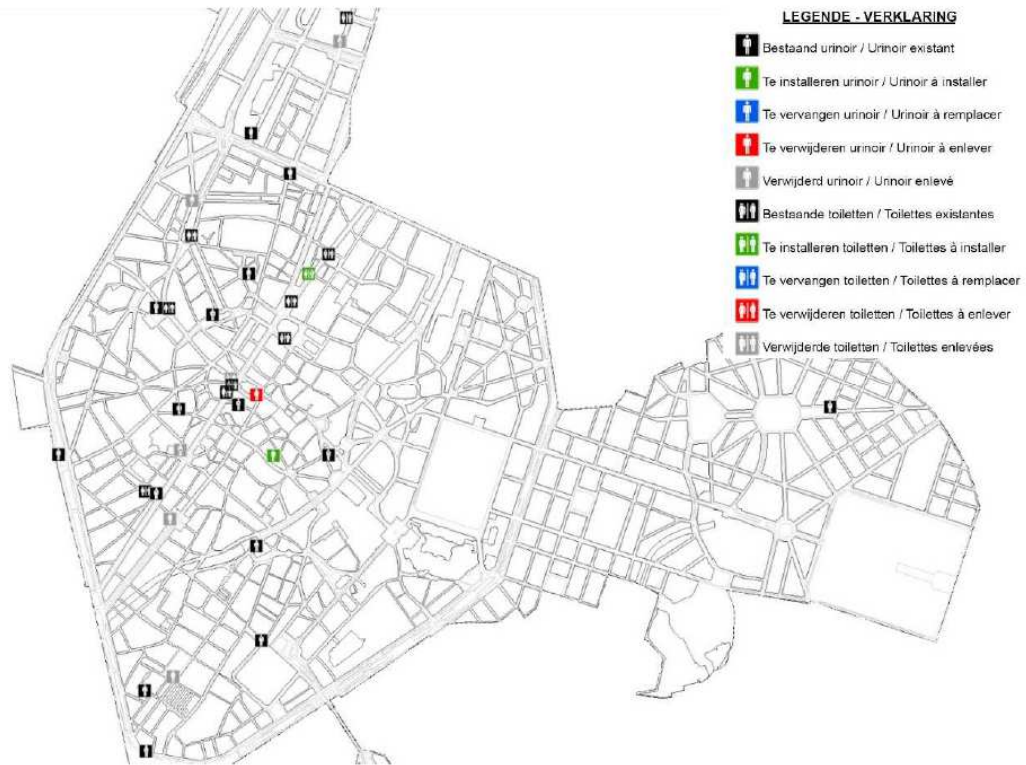
- Aantal: 10
- Model: semi-zelfreinigende toiletten Saniville SAO 2H, toegankelijk voor PBM (firma: Francioli)
- Reinigingsfrequentie: 2 maal per dag door een externe firma
- Toegang: gratis, 24u/24u
- Sinds 2009 werden 11 openbare toiletten geplaatst en 1 werd verwijderd (Beursplein)

Openbare toiletten (beheerd door de MIVB):

- Aantal: 4 (waarvan 2 toegankelijk voor PBM) ter hoogte van het metrostation Beurs en 2 (toegankelijk voor PBM) ter hoogte van het metrostation De Brouckère, geplaatst in 2020
- Model: integreerbare semi-zelfreinigende toiletten
- Toegang : 0,50 €, tijdens de openingsuren van de metro

Inplantingsplan

Stadscentrum

Laken – N-O-H

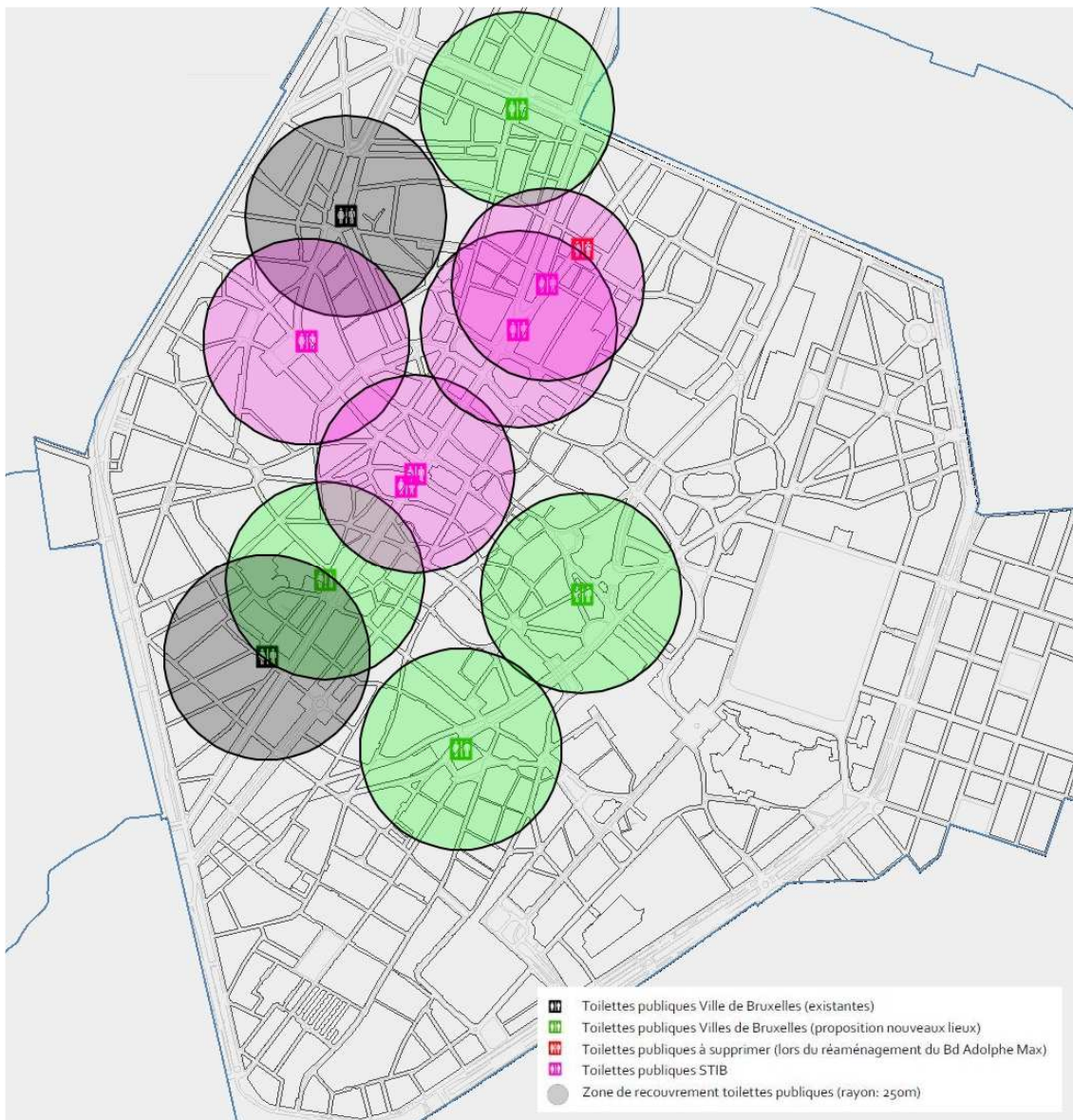
2. NETWERK VAN DE TOILETTEN DIE VOOR IEDEREEN TOEGANKELIJK ZIJN

2.1 NIEUWE TOILETTEN (4)

Verschillende steden zoals Amsterdam, Tokyo en Sydney beschouwen dat de zone, waarbinnen een openbare sanitaire voorziening moet beschikbaar zijn, zich uitstrekt over een maximale afstand van 250 m. Voor een goede rentabiliteit en toegankelijkheid is het aangewezen de openbare toiletten in het stadscentrum in te planten in de nabijheid van de assen die door het grootste aantal voetgangers gebruikt worden.

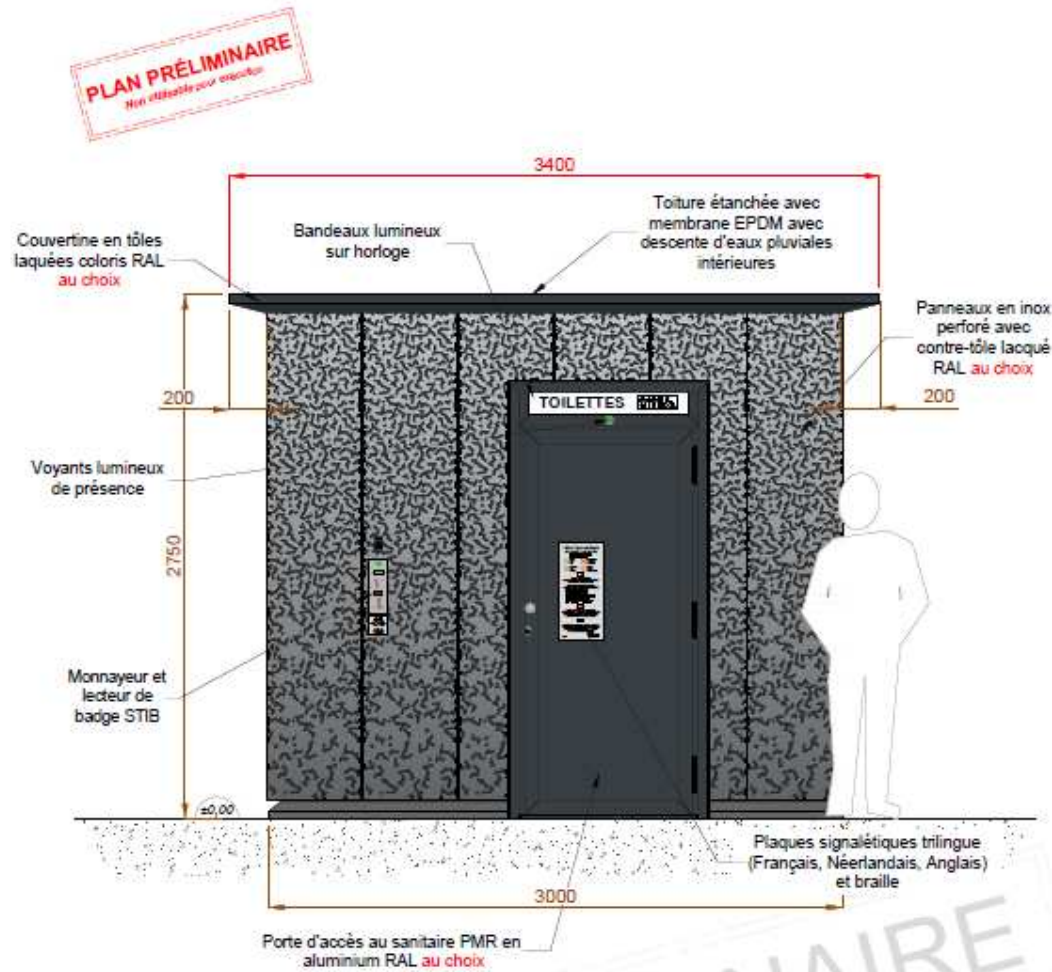
Na analyse werden 2 locaties in de Vijfhoek weerhouden voor de plaatsing van een toilet in 2021:

- **Putterij** (zie inplantingsplan als bijlage)
- **Park Zespenningsstraat** (zie inplantingsplan als bijlage)

Model:

- Model vrouw/man/PBM
- Zonder extern urinoir
- Volledig in inox aan de binnenkant
- 100 % semi-zelfreinigend (de vloer en de kuip worden na elk gebruik gereinigd)
- Inox metaalstructuur “gebarsten aarde” zoals de kiosken in de voetgangerszone teneinde een visuele coherentie te behouden
- Zonder betaalautomaat (gratis)

Twee bijkomende toiletten zullen geplaatst worden in de groene ruimten:

- In de [Prins Leopoldsquare](#)
- In het [Terkamerenbos](#), nabij het speelplein

Model

- Droge toiletten
- Model vrouw/man/PBM
- Met extern urinoir
- Inox en houten bekleding
- Zonder betaalautomaat (gratis)

www.kazuba.pro

De plaatsing van deze 4 toiletten is voorzien in 2021.

Evenwel dient men voor de installatie van toiletten rekening te houden met complexe technische vereisten. Om deze reden wordt eveneens werk gemaakt van het openbaar toegankelijk te maken van bestaande toiletten.

2.2 NETWERK VAN “GASTVRIJE TOILETTEN” (50):

Naar het voorbeeld van Duitsland en Zwitserland (Nette Toilet), zal de Stad Brussel een netwerk uitbouwen van toiletten die gratis ter beschikking gesteld worden van de bevolking en van toeristen, en dit met de steun van privépartners (HORECA-zaken,...) op het grondgebied van de Stad maar eveneens in sommige culturele plaatsen van de Stad.

De deelnemende zaken zullen hun sanitaire voorzieningen gratis en vrij ter beschikking stellen van eenieder, en niet enkel voorbehouden voor hun klanten. Hiervoor zullen zij een toelage ontvangen van de Stad, voor een bedrag van 1.000 € op jaarbasis. Deze toelage zal in 4 schijven uitbetaald worden door de Stad Brussel. Een overeenkomst (als bijlage) zal afgesloten worden met elke deelnemer. Aanvankelijk is het de bedoeling om 50 privé-zaken te betrekken bij dit project.

De handelszaken zullen gekozen worden op basis van verschillende criteria (locatie, openingsuren,...). Personeelsleden van de Stad zullen de deelnemende zaken kunnen betreden tijdens hun openingsuren teneinde na te gaan of de sanitaire voorzieningen aanwezig zijn, werken, en aan de van kracht zijnde normen beantwoorden.

De deelnemende handelszaken zullen het daartoe vervaardigde logo aan hun raam moeten plaatsen teneinde zich kenbaar te maken als deelnemer. Een kaart van de deelnemende vestigingen zal eveneens opgemaakt worden en ter kennis gebracht worden via de verschillende communicatiemiddelen van de Stad (Brusseleir, Website...)

3. NIEUWE OPLOSSINGEN OM WILDPLASSEN TEGEN TE GAAN

De cel Openbare Reinheid van de Stad heeft een lijst opgesteld van de “zwarte punten” voor wat betreft het wildplassen, op basis van de vaststellingen van de ploegleiders ter plaatse. Rekening houdend met deze lijst en in functie van de nabijheid van woningen, van de beschikbare ruimte, enz. werden 3 soorten oplossingen vastgelegd.

3.1 URITROTTOIRS (10)

De Stad heeft begin dit jaar 5 donkergroene uritrottoirs van het grote type (XL STOUT) aangekocht. 5 kleinere uritrottoirs (PINTE) met metaaluitzicht zullen in de lente besteld worden voor een testfase.

Kenmerken:

- Droge toiletten of aangesloten op de riolering
- Met beplantingen (bloemen- of plantenbak)
- Grootte, kleur aanpasbaar volgens de noden
- Verwijderbaar

www.uritrottoir.com

Fase 1 :

- Sint-Pietersstraat
- Grétrystraat
- Spanjeplein
- Keizerinlaan (tegenover de ingang van het Centraal Station)
- Villersstraat

Fase 2 :

- Walenplein
- Duivenkotstraat
- Olivetenhof

- 2 locaties worden momenteel onderzocht

3.2 AQUADRAINS (8)

Een aquadrain en/of waterafstotende behandeling van de gevel biedt een oplossing op plaatsen waar de installatie van een urinoir niet denkbaar is (wegens een gebrek aan ruimten / bezwaren van omwonenden en/of handelaars).

Deze oplossing, in combinatie met een regelmatige reiniging met water door de Stadsdiensten, vermindert aanzienlijk de absorptie van urine in de gevel en de geurhinder.

https://www.technichem.be/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=2&Itemid=125

Uitgevoerde test:

rue du Magasin 32- avant

rue du magasin 32 - après

Installatie van een aquadrain en waterafstotende behandeling verwacht in 2021:

- Gootstraat
- Huidenmarkt
- Pieremansstraat (47)
- Baksteenkaai (60)
- Zeehondstraat
- Paardgang
- Vander Elststraat (8)
- Kuregemsestraat (56)

3.3 WATERAFSTOTENDE BEHANDELING (6)

Enkel toepassing van een waterafstotende behandeling verwacht in 2021:

- Bijstandsstraat
- Kandelaarsstraat
- Sint-Gisleinsstraat
- Tempelstraat
- Sint-Kristoffelsstraat (34)
- Eclipsstraat

3.4 TIJDELIJKE OPLOSSING

Een tijdelijke toilet van het type « cathy cabine » werd aan het Vossenplein geplaatst als oplossing gedurende de sluiting van de cafés op het plein. Toiletten van dit type zouden kunnen geplaatst worden op andere locaties waar klachten bestaan en waar nog geen andere langdurige oplossing voor zou gevonden zijn. Het aangaan van een stockopdracht om, zo nodig, aan dergelijke vraag gevolg te kunnen geven, wordt overwogen.

4 ZICHTBAARHEID VAN DE URINOIRS EN TOILETTEN

4.1 SIGNALISATIEBORDEN

De openbaar toegankelijke toiletten zijn onvoldoende zichtbaar. Sommige sanitaire voorzieningen van de MIVB zijn nog minder opvallend gezien zij zich ondergronds bevinden in de metrostations (Beurs - Grote Markt en De Brouckère). De toevoeging van een logo op de toeristische signalisatieborden zou wenselijk zijn teneinde een voorbijganger de locatie van de toiletten te kunnen aanwijzen.

Exemple signalétique touristique

4.3 KAARTEN

Op de **website van de Stad** Brussel zijn sinds 2020 alle toiletten en urinoirs op het grondgebied van de Stad weergegeven. Voor elke sanitaire voorziening is volgende informatie vermeld:

- Het juiste adres
- De toegankelijkheid voor PBM
- Gratis of betalend
- De openingsuren

De kaart zal bijgewerkt worden met de nieuwe voorzieningen en met de aan het netwerk van “gastvrije toiletten” deelnemende vestigingen.

Bovendien zal de App **Peesy** binnenkort gratis beschikbaar zijn. *Peesy* zal het mogelijk maken de bestaande openbare toiletten op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te lokaliseren en zal aan de gebruikers een sanitaire voorziening aanduiden die geschikt is en voldoet aan hun behoeften. Het team *Peesy* is momenteel actief bezig met volgende drie punten: de gegevens van de bestaande toiletten in Brussel, de ontwikkeling van de App en de sensibilisering m.b.t. de ongelijke toegang tot openbare sanitaire voorzieningen.

5 PERSPECTIEVEN

	2021	2022 en volgende jaren
Toiletten Stad	- Putterij - Fontainas	- Antwerpsepoort - Kappellemarkt
Toiletten in de parken	- Prins Leopoldsquare - Terkamerenbos	- Egmontpark - ...
Toiletten MIVB	- Adolphe Maxlaan - Nieuwe Graanmarkt	- Meerdere voorzien, locatie nog niet bepaald
Uritrottoirs	Begin test 10 uritrottoirs	Te evalueren
Urinoirs	- Vraag van de KVS: plaatsing van een urinoir Hooikaai	
Gastvrije toiletten	Begin test 50 premies	Te evalueren

Het plan “toiletten” zal ingevoerd worden van 2021 tot (minstens) 2024.

- Wij wensen geleidelijk aan de aanwezige urinoirs te vervangen om niet discriminerende oplossingen te bieden. De vervanging van de urinoir aan de Kapellemarkt door een toilet maakt reeds het voorwerp uit van een studie. Hetzelfde geldt voor deze aan de Antwerpsepoort.
- Een werkgroep, bestaand uit personeelsleden van de Groene Ruimten van de Stad Brussel en Urban Brussels, werd zopas in het leven geroepen om oplossingen voor te stellen voor de geklasseerde en niet geklasseerde parken (inventaris van de al dan niet geklasseerde parken, inventaris van de droge toiletten, van de urinoirs die mogelijk kunnen omgevormd worden tot gemengde toiletten, enz.)
- Onze bijzondere aandacht gaat naar de projecten voor vernieuwing en/of heraanleg van de wegenis. Op bepaalde plaatsen zonder voldoende ruimte of in de nabijheid van een geklasseerd goed, zou het nuttig zijn om te onderzoeken of een semi-zelfreinigende sanitaire voorziening kan opgenomen worden binnenin een gebouw (bijvoorbeeld: project voor de vernieuwing/transformatie van het Beursgebouw). De MIVB werkt eveneens aan meerdere projecten voor aanlegwerken waarin toiletten zouden kunnen toegevoegd worden van bij het begin van het project (b.v.: Zavelput).

- De MIVB zal in de komende jaren een aantal van deze sanitaire voorzieningen vervangen (om deze toegankelijk te maken voor PBM) en zal eveneens een aantal nieuwe voorzieningen plaatsen (verdeeld over de 19 gemeenten). Binnen 5 jaar zal, rekening houdend met de bestaande sanitaire voorzieningen, het bovengronds netwerk (heel het Gewest en niet enkel de Stad Brussel) beschikken over 56 automatische gemengde sanitaire voorzieningen, die allen openbaar toegankelijk zullen zijn voor een bijdrage van 50 cent. Volgende uitrustingen van deze lijst zullen geïnstalleerd worden op het grondgebied van de Stad Brussel:

▪ Dansaert	2
▪ Omnisport Haren	1
▪ B-Post	1
▪ Tour & Taxis	1
▪ Jacqmain	1
▪ Loxum / Centraal station	2
▪ Lombard	1
▪ Mariëndaal	1

- De MIVB voorziet eveneens nieuwe openbare toiletten te plaatsen ter hoogte van de eindhaltes van hun buslijnen, onder andere aan de Adolphe Maxlaan, aan de Nieuwe Graanmarkt (deze zullen deze vervangen die momenteel beheerd worden door de Stad) en in de Loxumstraat.

6 BIJLAGEN

Vergelijking van de bestaande modellen

	Coût	Capacité (~ nombre d'utilisateurs)	Complexité installation / enlèvement / déplacement	Espace requis	Accessibilité et visibilité	Accessibilité femmes	Accessibilité PMR	Complexité nettoyage et gestion quotidienne	Risque vandalisme / graffiti et complexité maintenance	Risque de nuisances pour les riverains/commerçants
Aquadrain / traitement hydrofuge	€/€€	X	+	++	X	X	X	+	++	++
Urinoirs										
Uritrottoir non raccordé à l'égout (1p)	€€	o	++	o	+	-	-	--	-	-
Uritrottoir raccordé à l'égout (1p)	€€	o	+	o	+	-	-	-	-	-
Urinoir en inox installé sur un mûr (1p)	€€ / €€€	o	o	+	+	-	-	-	o	-
Urinoir en inox, type Ville (2p)	€€€	+	-	--	++	-	-	-	-	-
UriLift Triple Fix (3p)	€€€€	++	-	-	++	-	-	-	-	-
UriLift Triple (3p)	€€€€	++	--	-	+	-	-	--	-	+
UriLift Combi (3p)	€€€€€€	++	--	--	+	+	-	--	--	+
Toilettes										
Sanitaire intégrable semi- autonettoyant	€€€€€	o	--	-	+	+	+	--	--	o
Monocabine semi- autonettoyant, type Ville	€€€€€	o	--	--	++	+	+	--	--	o
Monocabine autonettoyant, type Pop-Up toilet 5*	€€€€€€	o	--	--	++	+	+	-	-	o

Quotation

++	Très positif
+	Positif
o	Neutre
-	Négatif
--	Très négatif

x Pas d'application

Coût installation (fourniture, pose et raccords), TVA incluse

€	0 - 1.000 €
€€	5.000 - 15.000 €
€€€	30.000 - 35.000 €
€€€€	50.000 - 60.000 €
€€€€€	80.000 - 90.000 €
€€€€€€	115.000 - 130.000 €

Urinoir en inox installé sur un mur :

Murinoir

Urinoir AB - rue des Pierres

<https://www.mobiliersurbains.com>

Urinoir en inox, type Ville :

Vespasienne inox Ville de Bruxelles

<https://www.francioli.fr/fr/>

UriLift :

UriLift Triple

UriLift Combi

<https://popuptoilet.nl/openbare-toiletten/verzinkbaar-urinoir/>

Toilettes :

Sanitaire intégrable semi-autonettoyant :

www.francioli.fr/fr/sanitaires-publics/sanitaires-integrables

STIB (station de métro Bourse)

Monocabine semi-autonettoyant:

Francioli Saniville SAO 2H (type Ville)

<https://www.francioli.fr/fr/sanitaires-publics/sanitaires-monocabines>

Maestra

Monocabine autonettoyant:

Pop-Up Toilet 5* (type Amsterdam)

<https://popuptoilet.nl/openbare-toiletten/star-serie-openbare-toiletten/5-star-volautomatisch-zelfreinigend-openbaar-toilet/>

